

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง พุทธแสดงความรู้ สู่สำนวนไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง วจนภาษา เพื่อการสื่อสาร
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๖๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงด้วยความคมคายสละสลวย ใช้พูดสื่อสารกันมีความหมายเป็นนัย กินความลึกซึ้ง มักเป็นคำเปรียบเทียบ เช่น หัวหกกันขวิด หมูไปไก่อมา ตีนเท่าฝ่าหอย อ้อยเข้าปากข้าง ขวานผ่าซาก คว้าน้ำเหลว บั้นน้ำเป็นตัว น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย ฯลฯ

สุภาษิต หมายถึง ถ้อยคำที่กล่าวเป็นทำนองให้ข้อคิด คติ สั่งสอน เพื่อให้กระทำความดี และละเว้นความชั่ว เช่น ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น ฝนทั่งให้เป็นเข็ม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว อย่าชิงสุกก่อนห่าม อย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว กงเกวียนกำเกวียน รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี

คำพังเพย หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงความจริง ไม่ได้สอนโดยตรง จะเป็นคำที่กล่าวไว้ให้ตีความหมายเข้ากับเรื่อง มีความหมายทำนองติชมการเปรียบเทียบ และให้ข้อคิดในการปฏิบัติ เช่น คางคกขึ้นวอ กระจายต้นตุม เห็นช้างขี้ อย่าขี่ตามช้าง ไก่งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า

ข้อสังเกต โดยทั่วไปสำนวนจะมีความหมายครอบคลุมถึงสุภาษิต คำพังเพยด้วย จึงยากที่จะแยกกันได้เด็ดขาด

ตัวอย่าง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

☞ ขายผ้า เอาหน้ารอด

(ยอมเสียทุกอย่างเพื่อรักษาชื่อเสียง)

☞ ชิงกี้รา ช่างก็แรง

(ต่างคนต่างแรง ไม่ยอมกัน เรื่องเล็กก็เลยกลายเป็นเรื่องใหญ่ไป เพราะทิฐิมานะ)

☞ ชีข้างจับตักแตน

(ทำเรื่องเล็กให้กลายเป็นเรื่องใหญ่ ได้ผลไม่คุ้มกับที่ต้องเสียไป)

☞ เข้าตามตรอก ออกตามประตู

(ทำอะไรให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี)

☞ เข้าเถื่อนอย่าลืมพรว้า ได้หน้าอย่าลืมหลัง

(อย่าประมาทต้องเตรียมให้พร้อม และให้มีสติกำหนดจดจำให้ดี)

- ☞ เข้าเมืองตาหลิว ต้องหลิวตาตาม
(ประพจน์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ เมื่อไปอยู่ในพวกเขาแล้ว ก็ต้องประพจน์คล้อยตามเขา)
- ☞ เขียนสื่อให้วักถั่ว
(จูให้ถั่ว)
- ☞ คนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้
(คนดีไปที่ไหนก็มีคนอยากคบหาสมาคมด้วย ไม่ลำบาก)
- ☞ คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย สามคนกลับมาได้
(มีเพื่อนหลายคน ย่อมดีกว่า เพื่อว่าจะได้ช่วยเหลือกันและกัน)
- ☞ คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ
(คนที่รักเรามีน้อยคล้ายผืนหนัง คนชังมีมาก อย่างกับเสื่อลำแพน)
- ☞ คบคนให้ดูหน้า ซื่อผ้าให้ดูเนื้อ
(การคบเพื่อนให้ดูนิสัยใจคอให้ลึกซึ้งก่อน)
- ☞ คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล
(คบเพื่อนไม่ดีย่อมนำความเดือดร้อนมาให้ คบเพื่อนดีย่อมดีตาม)
- ☞ คบคนดีมีศรีแก่ตัว คบคนชั่วอัปราชัย
(อัปราชัย (อั-ปะ-รา-ชัย) ในที่นี้มีความหมายเท่ากับ ปราชัย (ปะ-รา-ชัย) คือ พ่ายแพ้ หมายถึงไม่เป็นมงคลแก่ตัว)